

Juryrapport

Joke Smit-prijs 2007

ONDER
NOS
LTUUR
NEMEM
SCHAP

Tweejaarlijkse prijs van de regering voor het leveren van een fundamentele bijdrage aan de verbetering van de positie van vrouwen in Nederland.

ADVIES VAN DE JURY VOOR DE JOKE SMIT-PRIJS 2007

Uitgebracht aan de Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
De heer dr. R. H. A. Plasterk

De naam van Joke Smit is verbonden met de voorhoede van de Nederlandse vrouwenbeweging. Die voorhoede ontketende in de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw de Tweede Feministische Golf en maakte deze tot een onstuitbare maatschappelijke ontwikkeling.

Joke Smit was in die voorhoede de centrale persoon. Zij had de moed om voorop te gaan en om haar nek uit te steken. Analyse, strategie en actie bepalen het beeld dat wij van haar hebben. Zij stuwde het emancipatieproces en –beleid doeltreffend voort.

Nog steeds is het zo dat de emancipatie van vrouwen in Nederland opereert tussen vrouwenstrijd en vanzelfsprekendheid. Wij hebben de inspiratie van Joke Smit en haar medestrijdsters nog lange tijd hard nodig.

Dat de regeringsprijs op emancipatieterrein haar naam draagt, is een terechte blijvende erkenning van de betekenis van Joke Smit voor het emancipatieproces en –beleid. Het maakt de prijs bijzonder eervol. De bijdrage die de laureaat heeft geleverd aan het emancipatieproces wordt door de regering in het perspectief geplaatst van de persoon en het werk van Joke Smit.

*

Na tien keer de Joke Smit-prijs te hebben uitgereikt, is er voor de elfde toekenning van de Joke Smit-prijs dit jaar voor gekozen de prijs te koppelen aan één van de speerpunten van het Nederlandse emancipatiebeleid, zoals vastgelegd in de hoofddoelstellingen van het Meerjarenbeleidsplan Emancipatie 2006-2010. In de uitgaande persberichten heeft minister De Geus dan ook opgeroepen tot het voordragen van kandidaten die zich *met name* hebben ingezet in het kader van de bevordering van de Maatschappelijke Participatie van vrouwen in Nederland. Op die manier hoopt de regering dit thema wat meer onder de aandacht te brengen. Daarnaast zou dit moeten resulteren in voordrachten die meer in één lijn met elkaar zijn en daardoor beter vergelijkbaar.

*

De jury is erkentelijk voor de gedane voordrachten. Zij was onder de indruk van de overtuiging en het enthousiasme waarmee de voorgedragen kandidaten zich, ieder op een eigen manier, inzetten voor de emancipatie van vrouwen in Nederland. Vanwege de bijzondere aandacht die dit jaar is gevraagd voor het thema Maatschappelijke Participatie, was het voor de jury geen verrassing dat het merendeel van de genomineerde initiatieven een sterke verbinding vertoont met de bevordering van de integratie van voornamelijk allochtone vrouwen in Nederland. Om die reden was het extra leuk te zien dat dit thema zich toch ook voor een bredere interpretatie leent, zoals bleek uit bijvoorbeeld de projecten gericht op de re-integratie – en daarmee

uiteindelijk de maatschappelijke- en arbeidsparticipatie – van ex-gedetineerde vrouwen. Of uit de initiatieven gericht op tot nu toe vrijwel onzichtbare en onderbelichte etnische minderheidsgroepen zoals de initiatieven van de Landelijke Federatie van Chinese Vrouwenorganisaties (LFCV). En ook dit jaar was er een aantal voordrachten passend binnen de meer klassieke thematiek van de Tweede Feministische Golf, zoals initiatieven gericht op abortus, arbeidsparticipatie, de combinatie arbeid-zorg en huiselijk geweld.

Desalniettemin vertoonden veel van de genomineerde initiatieven een grote overeenkomst: niet alleen zoals vanzelfsprekend in *doelstelling* (de bevordering van de maatschappelijke participatie van vrouwen in de Nederlandse samenleving), maar eveneens veelal in *doelgroep* (allochtone vrouwen, vaak met een Islamitische achtergrond) alsook in *aanpak en /of uitvoering* om dit doel te verwezenlijken. Zo zijn er meerdere projecten gericht op het betrekken van allochtone vrouwen bij de samenleving door sportbeoefening. Verscheidene initiatieven richten zich op het vergroten van de arbeidsmarktparticipatie van vrouwen door het ontplooiën van initiatieven die de combinatie van arbeid en zorg vergemakkelijken. En juist die activiteiten die hier van afweken, misten hierdoor vaak weer een duidelijke verbinding met het thema maatschappelijke participatie. Dit maakte dat er voor de jury bij een eerste beoordeling niet één kandidaat was die duidelijk met kop en schouders boven de anderen uitstak. De jury had dan ook graag gezien, en ook verwacht, dat er meer variatie zou zitten in de voorgedragen initiatieven.

Anderzijds heeft de jury hierdoor tevens moeten constateren dat de voordrachten voor de Joke Smit-prijs, natuurlijk tot op zekere hoogte, een goed beeld geven van de beweging (voortgang en verandering) maar ook de continuïteit van het emancipatieproces. De genomineerde initiatieven zijn als het ware een reflectie van de activiteiten die op dat moment in de samenleving ontplooid worden. Hiermee samenhangend constateert de jury dat Joke Smit-prijs geen ‘vaststaand iets’ is. Weliswaar is het een vast gegeven dat de prijs iedere twee jaar wordt uitgereikt, met als doel het waarborgen van de instandhouding van het gedachtegoed van Joke Smit. Toch is de Joke Smit-prijs niet statisch, deze is immers onlosmakelijk verbonden met, en onderhevig aan, maatschappelijke ontwikkelingen en veranderingen, en de voortgang van het emancipatieproces in het bijzonder. Bij iedere toekenning van de Joke Smit-prijs zal een jury daarom opnieuw selectiecriteria moeten formuleren passend bij de tijdsgeest.

*

Selectiecriteria

De jury ontving van in totaal 40 organisaties en personen 24 verschillende voordrachten. Alvorens de jury tot de nominatie van de laureaat overging, heeft zij daarom in gezamenlijkheid haar gedachten bepaald op welke aspecten - uitgaande van de criteria die aan de toekenning van de Joke Smit-prijs zijn verbonden – de jury extra nadruk wilde leggen. Naast het formele criterium voor toekenning van de Joke Smit-prijs dat luidt: ‘*Het leveren of geleverd hebben van een fundamentele bijdrage aan de verbetering van de positie van vrouwen in de Nederlandse samenleving*’, en welke concreet kan worden vertaald in criteria als:

1. De bijdrage heeft betrekking op een onderwerp dat belangrijk is voor de emancipatie en sluit aan bij de actualiteit en prioriteiten in het beleid. In het kader daarvan is dit jaar opgeroepen om met name kandidaten te nomineren die zich hebben ingezet om de maatschappelijke participatie van vrouwen in de Nederlandse samenleving te bevorderen;
2. De bijdrage sluit aan op het gedachtegoed en werk van Joke Smit en is daarmee van betekenis voor individuele levens van vrouwen en voor verandering van maatschappelijke structuren;
3. De activiteit(en) bestaat (bestaan) een redelijke tijd en de geleverde bijdrage werkt nog door, op een vernieuwende manier en met de activiteiten zijn zichtbare resultaten bereikt;
4. Er is sprake van ‘kleinschaligheid’: de werkzaamheden worden niet zozeer in het kader van een betaalde functie uitgevoerd, maar getuigen vooral van persoonlijke inzet. Dit kunnen lokale en regionale activiteiten betreffen, maar zijn goed overdraagbaar en daarmee (in potentie) van een landelijke betekenis.

In aanvulling op deze algemene criteria voor de toekenning van de Joke Smit-prijs, hechtte de jury specifiek waarde aan:

5. Originaliteit
6. De aanwezigheid van een zeker ‘verbindend aspect’ (de activiteiten spreken een diversiteit van groepen aan en niet alleen in eigen kring)

Eervolle vermelding

Met bovengenoemde selectiecriteria als leidraad heeft de jury na lang beraad tot een eensluidend advies kunnen komen over wie in hun ogen de Joke Smit-prijs 2007 zou moeten krijgen. Hoewel de prijs natuurlijk maar aan één kandidaat kan worden toegekend, wil de jury echter graag nog een drietal kandidaten eervol vermelden om op die manier tevens haar bijzondere waardering voor hen uit te spreken. Het betreft hier:

Mevrouw Riekje Kok, directeur van Stichting Toevluchtsoord, voor haar jarenlange (al meer dan 25 jaar) inspanning, zowel beroepsmatig als privé, op het thema huiselijk geweld. Nog ver vóór de totstandkoming van enig bestaand kader of het prioriteren van huiselijk geweld door Justitie, zette zij zich in voor de bestrijding van huiselijk geweld. Zij trad en treedt daarbij buiten de gebaande paden en is daarmee voorloper van de ontwikkelingen binnen deze thematiek. Zo blijkt ook uit de belangrijke impuls die zij leverde aan de bestrijding van huiselijk geweld en de lancering van de eerste pilot uit huis plaatsing daders huiselijk geweld (iets in die trant).

Mevrouw Carin Cox, werkzaam bij Stichting Zorgconcept, voor haar onvermoeibare inzet op het gebied van de re-integratie van ex-gedetineerde vrouwen in de samenleving in het project ‘Toekomst in Balans’. De jury was geraakt door de bijzondere en persoonlijke voordracht –een brief van een ex-gedetineerde vrouw - en bijzonder gecharmeerd van de bescheiden reactie van mevrouw Cox hierop. De jury prijst mevrouw Cox voor haar lange adem en het feit zij zich met hart en ziel blijft inzetten om deze vrouwen uit hun kansarme positie te halen door hen door toeleiding

naar scholing of de arbeidsmarkt weer een nieuwe kans biedt om mee te doen in de samenleving.

Mevrouw Samira Boucetta, oprichtster en directeur van Stichting Oemnia, welke met veel humor en originaliteit projecten opzet zoals het leer-werk traject ‘Sharika’ en activiteiten ontplooit zoals uitstapjes naar Staphorst. Stichting Oemnia, en mevrouw Boucetta levert hiermee in de ogen van de jury een belangrijke bijdrage aan de integratie van Marokkaanse vrouwen in Nederland.

Prijswinnaar

Ondanks de grote waardering van de jury voor deze kandidaten, is er volgens de jury uiteindelijk toch één kandidaat die in aanmerking komt voor de toekenning van de Joke Smit-prijs 2007. De jury adviseert de Minister de prijs dit jaar toe te kennen aan:

JAMES

Een groep bestaande uit:

1. Mw. **Janna** Kusters
2. Mw. **Aly** Gelderblom
3. Mw. **Margriet** van der Kleij
4. Mw. **Elly** Pastoor
5. Mw. **Sjikke** Mulder

De combinatie van de eerste letters van de voornamen van deze vijf initiatiefrijke vrouwen vormt de naam JAMES – een club die in het noorden van het land diverse prestaties op het gebied van maatschappelijke participatie heeft neergezet. De groep is genomineerd door Hans Alders, Commissaris van de Koningin in de Provincie Groningen. Samen vormen de vrouwen van JAMES niet alleen een Ideeëntank, ook representeren zij door bundeling van hun verschillende (beroepsmatige) achtergrond, kennis en ervaring, een breed netwerk. Dit netwerk zetten zij in om op originele en effectieve wijze steeds nieuwe projecten ter bevordering van de emancipatie van vrouwen in het noorden van het land van de grond te krijgen. Veel van hun op subsidie en vrijwilligerswerk gebaseerde initiatieven hebben geresulteerd in inmiddels zelfstandig lopende projecten.

De keuze van de jury stoelt (concreet) op de volgende overweging(en):

Originaliteit

JAMES geeft een bruisende en originele indruk; een indruk die niet alleen direct gewekt wordt door de humorvolle (totstandkoming van de) naam, maar vooral gebaseerd is op het vernieuwende karakter van dit samenwerkingsverband. Zo is JAMES geen professionele stichting, geen rechtspersoon, heeft JAMES geen kantoor, zelfs geen bureau, en ook geen KvK-nummer.

Maar wat is JAMES dan wel? JAMES bestaat uit vijf vrouwen die, met ieder hun eigen kennis, ervaring en achtergrond een groot netwerk vormen en dit netwerk inzetten om emancipatoire projecten van de grond te krijgen. Dit doen ze door

creatieve projecten, met als doel de verbetering van de positie van vrouwen, te bedenken, vervolgens op zoek te gaan naar beschikbare subsidies om deze projecten te bekostigen, en tenslotte verschillende partijen bij elkaar te brengen die de uitvoering van de projecten op zich kunnen nemen. Bij de uitvoering van de projecten neemt JAMES een toezichhoudende rol op zich die eindigt op het moment dat een project zelfstandig verder kan bestaan. Met deze manier van werken heeft JAMES ervoor gezorgd dat er meer subsidiemiddelen bij de doelgroepen autochtone en allochtone vrouwen in het noorden van het land terecht zijn gekomen. JAMES is met andere woorden dus niet geïnstitutionaliseerd, maar wel professioneel. En juist het werkzaam zijn in deze onconventionele organisatiestructuur, is de kracht van JAMES, zo blijkt uit de grote resultaten die JAMES al heeft geboekt:

Werkwijze en resultaatgerichtheid

JAMES initieert nieuwe projecten waarbij gelet wordt op:

- Inbedding in de praktijk;
- Bestaande ideeën koppelen aan nieuwe subsidiestromen;
- Innovatief denken en draagvlak creëren;
- Integrale aanpak maatschappelijke- en arbeidsparticipatie van allochtone en autochtone vrouwen;
- Verbinding en samenwerking tussen deelnemende projectpartners.

Succesvolle initiatieven van JAMES die veelal tot vaste vormen zijn uitgegroeid zijn onder meer:

- De stichting Thuishuis - franchise-organisatie voor kleinschalige kinderopvang; er zijn inmiddels 30 thuishuizen operationeel, draaien zonder subsidie;
- Project Matriamarkt - voor vrouwen die een eigen onderneming willen beginnen in de persoonlijke dienstverlening; heeft inmiddels geleid tot oprichting van de stichting Matriamarkt die praktische ondersteuning biedt aan startende ondernemers;
- Keten taal - arbeidsmarkt allochtone vrouwen; keten aanpak van taalles thuis naar wijkcentrum naar activering - bereikt jaarlijks 225 allochtone vrouwen;
- Stichting Compucor, franchise-organisatie voor computerhulp aan huis, heeft ook weer geleid tot zelfstandig ondernemerschap van vrouwen;
- Plaza Migranta - voor bevorderen werkgelegenheid allochtone vrouwen;

Drijfveer/ Motivatie

Tenslotte getuigt de voordracht van een enorme gedrevenheid: alle activiteiten worden door de leden van JAMES uitgevoerd op vrijwillige basis en naast hun eigen baan. Wel is er een duidelijke relatie tussen de beroepsmatige achtergrond van de verschillende leden en het werk dat JAMES doet. Juist dit bundelen van ieders achtergrond, kennis en ervaring is de kracht van JAMES. De ervaringen, lessen, tegenslagen en successen die de leden van JAMES ieder voor zich in hun eigen loopbaan hebben geleerd en hebben opgedaan zetten zij in om andere vrouwen helpen. Zij attenderen andere vrouwen op de mogelijkheden die er zijn om te emanciperen en scheppen hiervoor de voorwaarden.

Dit alles samen, maakt JAMES in de ogen van de jury bijzonder. Met de keus van JAMES voor de Joke Smit-prijs 2007 meent de jury dan ook een laureaat te hebben, die in alle opzichten aan de aan de prijs gerelateerde criteria als aan die van deze jury, voldoet. De jury is kortom van mening dat deze groep in doel, werkwijze en resultaten een belangrijke bijdrage levert aan de bevordering van de emancipatie, en in het bijzonder de maatschappelijke participatie, van vrouwen in Nederland en daarom de Joke Smit-prijs 2007 verdient.

Februari 2007

De jury Joke Smit-prijs 2007

Voorzitter

(Mw. Mr. A. Brouwer-Korf)

Leden

(Mw. Prof. dr. H. Ghorashi)

(Dhr. drs. M. Ruys)

Adviserend lid/secretaris

(Mw. drs. J.C.C. Stigter)

*

Elke twee jaar kent de regering de Joke Smit-prijs toe aan een persoon, groep of instantie, die een fundamentele bijdrage levert, of heeft geleverd, aan de verbetering van de positie van vrouwen in de Nederlandse samenleving.

De regering heeft de prijs in 1985 ingesteld, op voordracht van de toenmalige Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, mevrouw mr. A. Kappeyne van de Copollo, en op initiatief van het destijds bestaande Kamerbreed Vrouwenoverleg. De prijs, bestaande uit een kunstwerk en een bedrag van 10 duizend euro, is voor de eerste maal uitgereikt in 1986.

De prijs is vernoemd naar de in 1981 overleden feministe Joke Smit, pionier van de vrouwenbeweging. Met haar artikel 'Het onbehagen van de vrouw', in 1967 gepubliceerd in De Gids, gaf zij de aanzet tot de tweede feministische golf: de emancipatiebeweging die sindsdien gaande is. Joke Smit zette de inzichten van de vrouwenbeweging om in noodzakelijk geachte maatschappelijke en politieke veranderingen. Zij streed onvermoeibaar voor de verbetering van de positie van vrouwen. Daarbij handhaafde zij haar trouw aan de parlementaire democratie. Als eerste wees zij op de noodzaak van het emancipatiebeleid, waarna zij zich inzette voor de ontwikkeling ervan.

Met de Joke Smit-prijs onderstreept de regering de betekenis van het emancipatieproces voor de Nederlandse samenleving en accentueert zij het belang van het emancipatiebeleid als bestanddeel van het algemene regeringsbeleid. Namens de regering kent de bewindspersoon voor het emancipatiebeleid de prijs toe, op advies van een onafhankelijke jury. De voorzitter en de leden van de jury (samen maximaal zeven personen) bezitten gezamenlijk een brede deskundigheid inzake de ontwikkelingen op emancipatiegebied in maatschappij en beleid. Juryleden kunnen eenmaal worden herbenoemd.

Met de uitreiking aan JAMES is de prijs tot nu toe elf keer toegekend. Eerder werd de Joke Smit-prijs uitgereikt aan de stichtingen Tegen haar Wil in Groningen en Amsterdam en de stichting Tegen Seksueel Geweld in Utrecht (1986), aan het Clara Wichmann Instituut (1988), aan het WOUW-Vlechtwerk, de Wijze Oudere Vrouwen (1990), aan mevrouw drs. Leontine Bijleveld (1992), aan de Vereniging van Vrouwenbelangen, Vrouwenarbeid en Gelijk Staatsburgerschap (1994), aan Mama Cash (1996), aan feministisch maandblad Opzij (1998), aan het Internationaal Informatiecentrum en Archief voor de Vrouwenbeweging (2000), aan Silvie Raap en Saïda Hantali (2002) en aan de Stichting Cleo-Patria (2004).

De jury voor de Joke Smit-prijs 2007 had de volgende samenstelling:

Voorzitter

Mevrouw Mr. Annie Brouwer-Korf, burgemeester van Utrecht.

Leden

Mevrouw Prof. dr. Halleh Ghorashi, bijzonder hoogleraar Management van Diversiteit en Integratie aan de VU.

Dhr. drs. Maarten Ruys, Secretaris-Generaal van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

In het najaar van 2006 is met onder andere een persbericht bekendheid gegeven aan de benoeming van de jury en aan de mogelijkheid om tot 22 januari 2006 kandidaten voor te dragen aan de jury. De jury heeft van in totaal 40 personen en organisaties 24 verschillende voordrachten ontvangen, waarvoor zij haar dank uitspreekt.
